

Dones i treball social a Catalunya (1950-2020): Relats i documents

Teresa Casanovas i Glòria Rubiol (Coords.). Barcelona: Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya, 2025. 306 p.

Maria Teresa Massons Rabassa¹

Per citar: Massons Rabassa, Maria Teresa. (2026). [Ressenya del llibre *Dones i treball social a Catalunya (1950-2020): Relats i documents*, de Teresa Casanovas i Glòria Rubiol (Coords.)]. *Revista de Treball Social*, 230, 247-249. <https://doi.org/10.32061/RTS2026.230.11>

El Seminari Permanent d'Història del treball social va publicar el 2025 un nou llibre. Les investigacions i relats anteriors sobre la història de la nostra professió a Catalunya havien tractat sobre hospitals, treball de comunitat i escoles d'assistents socials. Actualment s'està treballant en empresa, escola, vellesa i persones amb discapacitat.

Els estudis publicats fins ara cobrien temps prou anteriors al present, però en aquesta ocasió la investigació arriba fins a l'any 2020. És a dir, és un recorregut històric llarg que narra els inicis del moviment feminista català i universal i els primers treballs i projectes durant la dictadura en un context d'ideologia oficial repressiva que limitava expectatives i possibilitats i sense xarxa de serveis socials; el desenvolupament postfranquista de transició juntament amb l'inici del feminisme a casa nostra; els temps actuals de presa de consciència amb polítiques clarament decidides a la protecció, visibilitat i empoderament de la dona en un context de desenvolupament ple dels serveis socials.

El treball social des de sempre ha estat condicionat pel marc polític i legislatiu i pel que fa a la dona d'una manera molt directa. També cal dir que els professionals són majorment dones aquí i arreu, i són també dones els usuaris que s'acosten als nostres serveis, atès que la dinàmica familiar pivota generalment al voltant de la dona.

Les autores en quasi tres anys de recerca han recollit relats orals i escrits i han rebut col·laboracions de 28 professionals del treball social. Amb tot, assenyalen que aquesta investigació no exhaureix "les possibilitats de trobar més experiències de treball social en atenció a les dones". La lectura del llibre evidencia que el contingut abasta de manera general i extensa els serveis d'atenció a la dona. Després de llegir l'obra s'adquireix una informació clara i cabdal de la realitat catalana en aquesta matèria.

El llibre comença fent un relat històric del desenvolupament del feminisme i continua explicant l'evolució de serveis oficials i privats.

Els serveis esmentats són:

1 Membre del Consell Assessor Editorial de l'RTS i directora de l'RTS (1998-2002).

- Prostitució: Real Patronato de Represión de la Trata de Blancas (posteriorment Patronato de Protección a la Mujer).
- Dones joves soles i immigrants: Casa de la Jove i Servei Estació a Barcelona.
- Mares solteres: la Maternitat a Barcelona i el Servei d'Orientació a Mares Solteres.
- Dones vulnerables amb problemes greus: Caritas Diocesana de Barcelona i Llar de Pau.
- Dones víctimes de violència de gènere: Grup de Dones de l'Hospitalet de Llobregat i Gam Tamaia de Barcelona.
- Planificació familiar: Centres Municipals de Planificació Familiar (CPMF) a diversos municipis.
- Prostitució i tràfic de persones: Lloc de la Dona, SICAR-CAT i Genera.
- Serveis des de municipis: Barcelona, Lleida, L'Hospitalet de Llobregat, Reus, Santa Coloma de Gramenet, Tarragona.
- Serveis des de l'Administració pública local, consells comarcals, diputacions: Terres de l'Ebre, Cassà de la Selva, Barcelona.

Al final del llibre hi ha una relació de:

- Tipologia de serveis i accions per a dones en què es va exercir el treball social.
- Primeres Jornades Catalanes de la Dona (1976).
- Informació addicional sobre el treball social en els serveis d'In Via.

Les línies d'actuació de treball social exposades en la descripció dels serveis són sis:

- Atenció individualitzada (*casework*).
- Treball social amb grups de dones.
- Treball de comunitat.
- Planificació o creació de serveis per a dones promoguts per treballadores socials.
- Plans per a la igualtat d'oportunitats per a les dones.
- Difusió de problemes socials, sensibilització i formació de personal i d'usuàries.

El conjunt de tot el que s'hi exposa i el recorregut històric fins a l'actualitat (2020) fa que el llibre esdevingui una obra de referència indispensable que hauria de ser a totes les seues col·legials, escoles i biblioteques especialitzades i també particulars. Cal remarcar que tot i ser una relació de serveis un darrere l'altre, la lectura no esdevé feixuga i ajuda a respondre qüestions sempre presents: d'on venen i on van els serveis socials?; fins on s'han adaptat o han trobat camins, de vegades inesperats i agosarats, en contextos d'ideologia contrària als nostres valors professionals?; com ens ho fem en els temps actuals per estar a l'alçada de professionals pioneres i continuar la tasca?

Aquest llibre és útil per recordar la feina de companyes i esperonar noves iniciatives. Va haver-hi una època en què el treball social s'exercia sense la xarxa legal dels serveis socials. Els professionals col·laboraven entre ells, endegaven iniciatives i responien als problemes traient els recursos de sota les pedres. Tanmateix, no hi havia el control i l'exigència actuals. Si bé els recursos eren molt insuficients (també ara ho són, però no tant) la població no tenia consciència dels seus drets com s'esdevé ara.

Actualment la situació és diferent, però no menys difícil i exigent. La nostra professió ha superat i superarà obstacles i ha excel·lit i excel·lirà en creativitat. Aquí i en els altres llibres d'història del treball social anteriors en tenim la prova.